

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

Юрій БІДЗІЛЯ Юрій БІДЗІЛЯ

« 07 » *липень* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	06 Журналістика
Спеціальність	061 журналістика
Освітня програма	Реклама та зв'язки з громадськістю
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Філософія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **06 Журналістика** спеціальності **061 Журналістика** освітньої програми «**Реклама та зв'язки з громадськістю**».

Розробник: *Дербак Анжеліка Петрівна*, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри філософії**.

Протокол № 12 від «27» червня 2024 року

Завідувач кафедри Василь ЛЕВКУЛИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 9 від 28 червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Галина ШКУРКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 3	3-й	3-й
	Лекції:	
	24 год.	12 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	–
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є забезпечення майбутніх спеціалістів необхідними знаннями найперших життєвих орієнтирів, оволодіння свідомими засобами самовизначення людини у світі, формування гуманістичних цінностей, дати студентам даної спеціальності цілісне уявлення про особливість філософського знання, специфіку вирішення філософією універсальних проблем людського існування, які хвилювали і продовжують хвилювати людство, розкрити творчу роль філософії в сучасній культурі загалом і науці зокрема. Продемонструвати шляхи духовного зростання особистості і сформулювати відповідальне ставлення до іншої людини та її цінностей.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Реклама та зв'язки з громадськістю», вивчення дисципліни сприяє формуванню в студентів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК10. Здатність критично осмислювати економічні, соціальні, технологічні, політичні та етичні чинники, які впливають на прийняття рішень у сфері зв'язків з громадськістю та реклами.

СК12. Здатність виконувати дослідження різного типу (фундаментальні, прикладні), аналізувати та враховувати їхні результати у професійній діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов вивчення навчальної дисципліни «Філософія» немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Реклама та зв'язки з громадськістю», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.	ПР09
Оцінювати діяльність колег з погляду зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.	ПР10
Оволодіти комплексом професійних знань і навичок, необхідним для продовження навчання в магістратурі та здійснення наукової роботи.	ПР19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Філософія»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Здобувач вищої освіти знає професійні етичні стандарти та норми рекламіста та PR-фахівця у контексті філософії моралі та соціальної відповідальності; вміє вести професійні дискусії щодо етичних аспектів рекламних кампаній та PR-стратегій; аналізує комунікаційні кейси з точки зору прав і обов'язків громадянського суспільства.	ПР09
Володіє навичками критичного аналізу рекламних та PR-кампанії з позиції суспільних і культурних цінностей; здатен формулювати обґрунтовану оцінку діяльності колег щодо дотримання філософських та етичних принципів у професійній діяльності.	ПР10
Розуміє методологічні основи наукового пізнання, логіки досліджень, структури наукової праці; знає етичні та філософські основи наукової журналістики та академічної доброчесності; вміє вести академічні дискусії, працювати з рецензіями та коментарями наукової спільноти; здатен критично аналізувати наукову інформацію та готує якісні дослідження у сфері реклами та зв'язків з громадськістю.	ПР19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік; стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, виконання практичних завдань та вправ, робота (тестування) на сайті електронного навчання.

Форма модульного контролю: письмова (тести, відповідь на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- словесні методи навчання: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо;

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);

- за ступенем самостійності мислення студентів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі) та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді, тестування та письмові домашні, самостійні роботи на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: підсумковий тематичний контроль через виконання письмової контрольної роботи; проміжний атестаційний контроль, поточний контроль за виконанням індивідуальних робіт, винесених для самостійного опрацювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	15	15	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T5	T6	T7	T8	T9	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	10	5	10
Самостійна робота	2	10	2	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Есе	2	10	2	10
Реферат	1	5	1	5
Доповідь з презентацією	2	5	2	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Філософія» проводиться двічі на семестр згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, відведених на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи студенти повинні мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час контрольної роботи, становить 50 (для 1-го модульного контролю) і 50 балів (для 2-го модульного контролю).

Вид діяльності здобувача вищої Освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	30	30	30	30
Теоретичне питання	1	5	1	5
Практичне завдання	3	15	3	15
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за залік визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «**зараховано**» (90–100 балів, A) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу.

Оцінку «**зараховано**» (82–89 балів, B) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «**зараховано**» (74–81 бал, C) заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на заліку з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «**зараховано**» (64–73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи заліку помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «**зараховано**» (60–63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «**не зараховано**» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не зараховано» (0–34 бали, F) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання заліку і в нього виникає академічна заборгованість.

Залік із навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка.

Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання заліку оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Залік проходить в усній формі. На залік виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Філософія, її коло проблем

Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Життєво-буденний та теоретичний світогляд. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Специфіка філософського світогляду, його причини виникнення. Місце філософії в системі культури. Філософія і наука. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування.

Тема 2. Предмет та функції філософії

Предмет філософії. Концепції походження філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Основне питання філософії. Головні напрями у філософії. Проблема методу в філософії як теоретичне узагальнення прийомів і засобів пізнання та його історичного досвіду. Діалектика і метафізика.

Функції філософії. Світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, евристична та ін. функції філософії. Соціальна спрямованість філософського знання. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Місце й роль філософії у сучасному суспільному житті.

Тема 3. Філософський зміст проблеми буття

Філософський зміст категорії «буття». Співвідношення категорій «буття», «субстанція», «матерія». Характеристика буття як філософської категорії. Поняття буття, його історичний генезис. Основні форми буття. Буття речей, процесів і станів природи. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Суспільне та індивідуальне буття. Проблема єдності світу.

Філософський зміст категорії «матерія». Формування і розвиток науково-філософського поняття матерії. Філософське визначення категорії «матерія». Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості.

Спосіб та форми існування матерії. Рух як спосіб існування матерії. Саморух – вияв внутрішньої активності матерії. Види руху. Простір і час як форми існування матерії.

Властивості простору і часу. Сучасні природничо-наукові теорії простору і часу і їх філософське значення.

Тема 4. Свідомість: її походження і сутність

Проблема свідомості в історії філософії. Матеріалізм, ідеалізм та дуалізм щодо розуміння природи свідомості.

Виникнення і генезис свідомості. Сучасні наукові уявлення на виникнення і розвиток свідомості. Генезис форм відображення на неорганічному, органічному та соціальному рівні розвитку матерії. Характер відображення. Передумови виникнення свідомості. Свідомість і мислення. Мислення і мова.

Сутність та структура свідомості. Рівнева структура свідомості: підсвідомість, усвідомлення, надсвідомість (інтуїція, осяяння, прозріння тощо), самосвідомість. Структура свідомості за компонентним складом: знання, пам'ять, норми, цінності, самосвідомість, воля, емоції і почуття. Структура свідомості за суб'єктивним складом: індивідуальна, групова, етнічна, класова, масова, суспільна, загальнолюдська.

Творча активність свідомості та її основні функції. Творчий характер свідомості. Пізнавальна, акумулятивна, аксіологічна, творча, комунікативна та ін. Функції свідомості.

Модуль 2.

Тема 5. Діалектика та її альтернативи

Історичні форми і особливості діалектики. Зародження діалектики. Історичні форми діалектики: антична діалектика, діалектика середньовіччя, діалектика Нового часу, діалектика класичної німецької філософії, марксистська діалектика, сучасні західноєвропейські ірраціоналістичні концепції діалектики. Альтернативи діалектики.

Поняття діалектики, її основні принципи. Діалектика як один із методів філософії. Принципи розвитку і зв'язку, принцип конкретно-історичного підходу у вивченні явищ, принцип виявлення основної ланки у ланцюгу історичних подій, принцип єдності історичного і логічного, абстрактного і конкретного та ін.

Категорії діалектики. З історії вчення про категорії. Про співвідношення філософських категорій і понять спеціальних наук. Основні категорії діалектики: одиничне, особливе, загальне; зміст і форма; причина і наслідок; необхідність і випадковість; можливість і дійсність; система, елемент, структура.

Закони діалектики. Гносеологічна природа закону. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін. Закон заперечення заперечення.

Тема 6. Пізнання як предмет філософського аналізу

Гносеологічна проблема в історії філософської думки. Пізнаваність світу і його законів в історії філософії. Агностицизм.

Поняття пізнання і його змістовні складові. Основні принципи теорії пізнання. Рівні та форми пізнання. Види пізнання. Процес пізнання та його елементи: суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання, посередники пізнання (засоби пізнання як матеріального так і ідеального характеру).

Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу. Поняття практики. Види практичної діяльності. Функції практики.

Проблеми істини у філософії. Об'єктивність істини. Абсолютна та відносна істина. Конкретність істини. Форми істини (буденна, наукова, моральна та ін.) Сучасні концепції істини (релятивізм і догматизм). Критерії істини.

Тема 7. Суспільство як предмет філософського аналізу

Модуль 1											
Тема 1. Філософія, її коло проблем	9	2	2			5	8				8
Тема 2. Предмет та функції філософії	9	2	2			5	8				8
Тема 3. Філософський зміст проблеми буття	8	6	4			8	16	2			14
Тема 4. Свідомість: її походження і сутність	9	2	2			5	8				8
Разом за модуль	45	12	10			23	40	2			38
Модуль 2											
Тема 5. Діалектика та її альтернативи	10	2	2			5	10	2			8
Тема 6. Пізнання як предмет філософського аналізу	8	2	2			4	10	2			8
Тема 7. Суспільство як предмет філософського аналізу	9	4	2			5	10	2			8
Тема 8. Роль науки в інформаційному суспільстві	9	2	2			5	10	2			8
Тема 9. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	11	2	2			4	10	2			8
Разом за модуль	45	12	10			23	50	10			40
Разом	90	24	20			46	90	12			78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Філософія, коло її проблем	2	-
2.	Предмет та функції філософії	2	-
3.	Філософський зміст проблеми буття	4	-
4.	Свідомість: її походження і сутність	2	-
5.	Діалектика та її альтернативи	2	-
6.	Пізнання як предмет філософського аналізу	2	-

7.	Суспільство як предмет філософського аналізу	2	-
8.	Роль науки в інформаційному суспільстві	2	-
9.	Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	2	-
10.	Модульна контрольна робота		-
	Разом	20	-

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Філософія, коло її проблем	5	8
2.	Предмет та функції філософії	5	8
3.	Філософський зміст проблеми буття	8	14
4.	Свідомість: її походження і сутність	5	8
5.	Діалектика та її альтернативи	5	8
6.	Пізнання як предмет філософського аналізу	4	8
7.	Суспільство як предмет філософського аналізу	5	8
8.	Роль науки в інформаційному суспільстві	5	8
9.	Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	4	8
	Разом	46	78

6.5 Індивідуальні завдання

У межах навчальної дисципліни «Філософія» індивідуальна робота здобувача вищої освіти є варіативною і включає наступні завдання:

1. конспект із теми за отриманим планом або планом, який здобувач розробив самостійно;
2. ведення словника термінів;
3. конспект першоджерел;
4. підготовка усної доповіді, реферату, презентації або есе з окремої теми, питання чи вузької проблематики, яку здобувач узгоджує з викладачем.
5. підготовка проєктів з соціально-філософської проблематики тощо.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, сервіс «Google Meet», сайт електронного навчання УжНУ: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бичко І., Ярошовець В., Бугров В. Філософія. Підручник. Київ, 2023. 648 с.
2. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія. Харків: Право, 2023. 424 с.
3. Сандюк Л.О. Основи філософії. Навчальний посібник. Київ, 2023. 412 с.
4. Філософія: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Київ, 2021. 560 с.

Допоміжна література

5. Аристотель. Метафізика. Пер. О. Панича. Київ: Темпора, 2022. 848 с.
6. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2006. 358 с.
7. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика: Підручник / За ред. Г.І. Волинки. Київ: Вища школа, 1999. 624 с.
8. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Вища школа, 2005. 544 с.
9. Воронкова В.Г. Філософія: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 464 с.
10. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу. XVII–XVIII ст.: підручник. Київ: Либідь, 2000. 368 с.
11. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій: навч. посібник. Київ: Либідь, 1994. 256 с.
12. Г'юм Д. Трактат про людську природу. Київ, 2003.
13. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті / Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2001.
14. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках / Пер. з фр. В.Андрушка і С.Гатальської. Київ: «Тандем», 2001.
15. Історія філософії: Підручник / За ред. В.І. Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
16. Камю А. Міф про Сізіфа. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина / Пер. з фр. О. Жупанський. Харків: Фоліо, 2022.
17. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
18. Кант І. Критика практичного розуму / Пер. з нім.: Ігор Бурковський. Київ: Юніверс, 2004.
19. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі / Пер. з німецької А. Онишко. Львів: Літопис, 2002.
20. Остапець І.Ю., Денисенко В.М., Привалов Ю.О. Свобода як цивілізаційний принцип: монографія. Київ, 2016.
21. Остапець І., Дербак А. Система свободи Б. Спінози. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. Студії, 2022. Вип. 43. С.145–153.
22. Петрушенко В.Л. Філософія: навч. посібник. Львів: Новий світ, 2011. 648 с.
23. Платон. Бенкет. Видавництво Українського католицького університету, 2018.
24. Платон. Діалоги. Київ: Основи, 1999. 395 с.
25. Ролз Дж. Теорія справедливості. Київ: Основи, 2001.
26. Сенека Л.А. Моральні листи до Луцілія / Пер. з латини А. Содомори. Львів: «Апріорі», 2019.
27. Ситник П.К., Дербак А.П. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні. Монографія. Київ: НІСД, 2004.
28. Скотний В.Г. Філософія: історичний і систематичний курс. Київ: Знання України, 2005. 576 с.

29. Спіноза Б. Етика. Мультимедійне видавництво Стрельбицького, 2015.
30. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Пер. з англ. О. Замойської. Харків. 2016.
31. Фромм Е. Мистецтво любові / Пер. В.І. Кучменко. Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2021.
32. Ходанич Ю.М. Ідея любові та милосердя в західній філософській думці ХХ ст. *Вісник Черкаського університету*. Серія: Філософія. 2017. № 2. С. 106–112.
33. Шлемкевич М. Загублена українська людина. *Хроніка – 2000*. 2000. № 39–40. С. 317–339.
34. Юркевич П. Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого. *Хроніка – 2000*. 2000. № 39–40. С. 563–586.
35. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ: Либідь, 2003. 432 с.
36. Філософія: навч. посібник / за ред. Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
37. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. Київ: Академвидав, 2006. 592 с.
38. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / за редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий світ-2000», 2020. 492 с.
39. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. Київ: Знання, 2009. 621 с.